

საქართველოს ევროკავშირთან ინტეგრაცია: ხორვატიისა და საქართველოს ძირითადი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების შედარებითი ანალიზი

რ ე ზ ი უ მ ე

ჯანდრი ზარანდია

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი,
ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი
E-mail: jandri-zarandia@mail.ru

თანამედროვე მსოფლიო ცივილიზაციის განვითარების უმთავრესი დამახასიათებელი თავისებურებაა ეკონომიკური ინტეგრაციული პროცესების ინტენსიფიკაცია. საქართველო ცდილობს აქტიურად ჩაერთოს ევროკავშირთან ინტეგრაციულ პროცესში, რათა განავითაროს ქვეყნის ეკონომიკა. სწორედ ამ პროცესის ფარგლებში ვიხილავთ საქართველოსა და ხორვატიის ძირითადი მაკრო ეკონომიკური მაჩვენებლების შედარებით ანალიზს. მიუხედავად იმისა რომ, ხორვატიაში სასოფლო სამეურნეო სავარგულების მოცულობა ნაკლებია ვიდრე საქართველოში, ხორვატიის სოფლის მეურნეობაში გამოშვებული პროდუქციის მოცულობა ბევრად მეტია საქართველოს იგივე მაჩვენებლებზე. ასევე ამ ორი ქვეყნის ტერიტორიის ფართობი და მოსახლეობის რაოდენობა თითქმის თანაბარია, ხორვატია ეკონომიკური განვითარების დონით მნიშვნელოვნად მაღლა დგას ვიდრე საქართველო. ხორვატიის ეკონომიკამ, სრული დამოუკიდებლობისა და ევროკავშირთან ინტეგრირების შემდეგ მიაღწია მნიშვნელოვან ეკონომიკურ აღმავლობას.

საქართველოსა და ხორვატიის ძირითადი მაკროეკონომიკური ანალიზის განზოგადოებით მივდივართ იმ დასკვნამდე რომ, ევროკავშირთან სავიზო რეჟიმის ლიბერალიზაციისა და თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულების სრულად ამოქმედების შემდეგ შესაძლებელი იქნება, საქართველო ევროპულ სივრცეს ეკონომიკურად და პოლიტიკურად დაუახლოვდეს. ნამდვილი ეკონომიკური დამოუკიდებლობისა და მყარი განვითარებისაკენ მიმავალი მისი გზა მეტად რთულია, რაც დაკავშირებულია ბევრ არცთუ მთლად ეკონომიკური ხასიათის პრობლემასთან. მიუხედავად ამისა, საქართველო უკვე ევროკავშირისა და ევროატლანტიკურ ღირებულებებზე ორიენტირებულ ქვეყნად ჩამოყალიბდა. ვინაიდან საქართველოს ევროპული ორიენტაცია შეუქცევადია, ევროპული მოდელის დამკვიდრება უნდა გახდეს ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის ორიენტირი.

ნათელია რომ, თანამედროვე მსოფლიო ცივილიზაციის განვითარების უმთავრესი დამახასიათებელი თავისებურებაა ეკონომიკური ინტეგრაციული პროცესების ინტენსიფიკაცია, რაც ცალკეული ქვეყნების ეკონომიკური განვითარების უმნიშვნელოვანეს ფაქტორად გვევლინება. საქართველო ცდილობს აქტიურად ჩაერთოს ევროკავშირთან ინტეგრაციულ პროცესში, რათა განავითაროს ქვეყნის ეკონომიკა და კუთვნილი ადგილი დაიკავოს მსოფლიო თანამეგობრობაში. სწორედ ამ პროცესის ფარგლებში ვიხილავთ საქართველოსა და ევროკავშირის ქვეყნების ძირითადი მაკრო ეკონომიკური მაჩვენებლების შედარებით ანალიზს. სტატიაში შედარებულია საქართველოსა და ევროკავშირის ერთ-ერთი წევრი ქვეყნის, ხორვატიის ძირითადი მაკრო ეკონომიკური მაჩვენებლები.

ვინაიდან თანამედროვე პირობებში ევროკავშირი ზოგადად მიჩნეულია ეკონომიკური ზრდის ორიენტირად და ევროპული მოდელის დამკვიდრება ჩვენს ქვეყანას აძლევს უზარმაზარ შესაძლებლობებს — კერძოდ: შესაძლებელია ინვესტიციების ზრდა, ახალი ტექნოლოგიების დანერგვა, პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის ამაღლება, შიგა და გარე ბაზრის გაფართოება, ამდენად ჩვენ გადავწყვიტეთ ერთმანეთს შევადაროთ საქართველოსა და ხორვატიის ძირითადი მაკრო ეკონომიკური მაჩვენებლები. ამ ორი ქვეყნის მაკრო ეკონომიკური მაჩვენებლების შედარებითი ანალიზი საინტერესოა, იმდენად, რამდენადაც, მათი მოსახლეობის რაოდენობა და ტერიტორია თითქმის თანაბარია, ასევე აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ახლო წარსულში საბჭოთა სოციალისტური იმპერიის სივრცეში შემაჯალმა ქვეყანამ — ხორვატიამ, ევროკავშირში გაერთიანების შემდეგ მოკ-

ლე პერიოდში მიაღწია შესამჩნევ ეკონომიკურ აღმავლობას. საქართველოსა და ხორვატიის მაკრო ეკონომიკური მაჩვენებლების შედარებისათვის განხილულია ორი ქვეყნის ბუნებრივ – რესურსული და გეოეკონომიკური პოტენციალი, ქვეყნის ზოგადი დახასიათება, მოსახლეობა, გეოგრაფიული მდებარეობა და მაკრო ეკონომიკური მაჩვენებლებზე დაყრდნობით გაკეთებული დასკვნა.

საკვანძო სიტყვები:

- საქართველო – Georgia
- ხორვატია – Croatia
- მოსახლეობა – Population
- ფართობი – Area
- მეკ — Gross National Product (GNP);

ხორვატია — უნიტარული, დემოკრატიული საპარლამენტო რესპუბლიკა ცენტრალური ევროპის, სამხრეთ ევროპისა და ხმელთაშუა ზღვის სპირეთის გზაჯვარედინზე მდებარეობს. ხორვატიის დედაქალაქია ზაგრები. ხორვატიის ტერიტორია 56594 კვ.კმ -ს მოიცავს და დამახასიათებელია მრავალფეროვანი, უმეტესად კონტინენტური და ხმელთაშუა ზღვის კლიმატი. ხორვატიის ადრიატიკის ზღვის სანაპირო მოიცავს ათას კუნძულზე მეტს. ქვეყნის მოსახლეობა 4,28 მლნ ადამიანს შეადგენს, რომელთა უმრავლესობა ხორვატია. ყველაზე გავრცელებულ რელიგიას წარმოადგენს კათოლიციზმი. მოსაზღვრე სახელმწიფოებია: ჩრდილოეთით და ჩრდილო - დასავლეთით — სლოვენია, ჩრდილოეთით — უნგრეთი, აღმოსავლეთით — სერბეთი, სამხრეთით — ჩერნოგორია, აღმოსავლეთით და სამხრეთ - აღმოსავლეთით — ბოსნია და ჰერცეგოვინა, დასავლეთით და სამხრეთ - დასავლეთით ეკვრის ადრიატიკის ზღვა¹.

დღეისათვის, ხორვატიას ადამიანის განვითარების ინდექსის ძალიან მაღალი მაჩვენებელი აქვს. საერთაშორისო სავალუტო ფონდის კლასიფიკაციით, ხორვატიას მზარდი, განვითარებადი ეკონომიკა აქვს, მსოფლიო ბანკის შეფასებით კი მაღალი შემოსავლების ეკონომიკა. ხორვატია გაწევრიანებულია ევროკავშირში, გაეროში, ევროსაბჭოში, ნატო-ში, მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში, ასევე არის ხმელთაშუა ზღვის კავშირის დამფუძნებელი წევრი. როგორც გაეროს სამშვიდობო ძალების აქტიური წევრი, ხორვატიას წვლილი შეაქვს ნატო-ს საერთაშორისო უშიშროების დახმარების ძალებში ავღანეთში;

2008 - 2009 წლებში იყო გაეროს უშიშროების საბჭოს არამუდმივი წევრი.

ხორვატიის ეკონომიკაში დომინანტია მომსახურების სფერო, რასაც მოსდევს სამრეწველო სექტორი და სოფლის მეურნეობა. ზაფხულის პერიოდში, შემოსავლების მნიშვნელოვანი წყაროა ტურიზმი; ხორვატია მსოფლიოში მე-18 ყველაზე პოპულარული ტურისტული დანიშნულების ადგილია². არსებითი სახელისუფლებო დანახარჯებით, სახელმწიფო აკონტროლებს ეკონომიკის გარკვეულ ნაწილს. ხორვატიის უმთავრესი სავაჭრო პარტნიორია ევროკავშირი. 2000 წლიდან, ხორვატიის ხელისუფლებამ ინვესტიციები განახორციელა ინფრასტრუქტურაში, განსაკუთრებით პანევროპული სატრანსპორტო დერეფნის გასწვრივ გზების მშენებლობაში. ხორვატიის ენერგეტიკის მნიშვნელოვანი წილის წარმოება შიდა წყაროებით ხდება, გარკვეული ნაწილი კი იმპორტით შედის. ქვეყანაში მოქმედებს უნივერსალური ჯანდაცვის სისტემა და უფასო დაწყებითი და საშუალო განათლება. კულტურის მხარდასაჭერად ფუნქციონირებს მრავალი საზოგადოებრივი ინსტიტუტი, ასევე კორპორატიული ინვესტირება მედიასა და გამომცემლობებში.

საქართველო — არის დემოკრატიული სახელმწიფო მმართველობის ნახევრად საპარლამენტო რესპუბლიკის ფორმით. სახელმწიფო ხელისუფლებას საქართველოში ახორციელებენ საქართველოს პრემიერ მინისტრი, საქართველოს პრეზიდენტი, საქართველოს პარლამენტი, საქართველოს სასამართლო ორგანოები. ეროვნული ვალუტა — ლარი 1995 წლიდან. საქართველოს უნიკალური გეოგრაფიული მდებარეობა აქვს. საქართველო მდებარეობს ევროპისა და აზიის გასაყარზე და აკავშირებს დასავლეთსა და აღმოსავლეთს. ტერიტორიის ფართობი 69,7 ათასი კვ.კმ აფხაზეთის და სამაჩაბლოს ჩათვლით. საქართველოს გეოგრაფიულმა მდებარეობამ განაპირობა მისი ბუნებრივი მრავალფეროვნება.

საქართველოს ბუნებრივი პირობებისა ბუნებრივი რესურსების განსაკუთრებული სიუხვე, მრავალფეროვნება და კონტრასტები ახასიათებს. ქვეყნის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი და შესწავლილია მრავალი სახის წიაღისეულის საბადო. ამჟამად ცნობილია 300-მდე მინერალურ-სანეღლეულო საბადო, აქედან 11-ი ნავთობის საბადო შესწავლილია მარაგის საერთო რაოდენობით 28.0 მლნ. ტონამდე. მოძიებუ-

¹ <https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%AE%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%95%E1%83%90%E1%83%A2%E1%83%98%E1%83%90>

² <http://www.paralela45.ro/sejur/croatia—turism-individual>

ლია 400 მლ. ტონა ქვანახშირის საბადოები. 215 მლნ. ტონა მანგანუმის მარაგები გამოკვლეულია. საქართველოში აგრეთვე არის ტყვია თუთიის, ოქროს და სპილენძის სამრეწველო მარაგები. ქვეყანაში მიწისქვეშა და მიწისზედა წყლების დიდი მარაგებია³. საქართველოში 26 000-მდე დიდი და მცირე მდინარეა. რესპუბლიკის ჰიდროენერგეტიკული რესურსების რაოდენობა 60 მლრდ. კვტ. საათს აღწევს. დღეისთვის მხოლოდ უმნიშვნელო ნაწილია გამოყენებული. ქვეყანას გააჩნია თერმული წყლების საკმაოდ დიდი მარაგები. 220-250 მლნ. კუბ. მეტრი წელიწადში.

საქართველო პატარა ქვეყანაა და ერთ-ერთ ცენტრალურ ფიგურას წარმოადგენს კავკასიის რეგიონში. ქვეყნის გეოპოლიტიკური მდებარეობა მნიშვნელოვანი ფაქტორია ევროპისა და აზიის სახელმწიფოთა ეკონომიკური გადრეკილების პროცესში. ევროპა - კავკასია - აზიის სატრანსპორტო დერეფანი, უდიდეს პერსპექტივებს სახავს საქართველოსა და მთელი კავკასიის, ცენტრალური აზიის, აღმოსავლეთის, სამხრეთისა და ჩრდილოეთის ქვეყნების ეკონომიკურ და პოლიტიკურ განვითარებაში. ტრასეკა ევრაზიის ვრცელი რეგიონის ინტეგრაციის, დაბალანსებული განვითარებისა და სოციალურ-პოლიტიკური სტაბილიზაციის ფაქტორად გვევლინება. პრაქტიკულად საქართველოს სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა ევროპის სატრანსპორტო სისტემის ნაწილად ყალიბდება. თავის მხრივ ევროპული ქვეყნების სატრანსპორტო პოლიტიკა საქართველოს განიხილავს, როგორც თავისი ინტერესების ნაწილს და ცდილობს ჩვენი სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მოწყობას იმ დონეზე, რომ დაჩქარდეს მისი ინტეგრირება ევროპულ სატრანსპორტო სისტემაში.⁴

საქართველოს გეოპოლიტიკური პოტენციალის ათვისებისათვის, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ევროპა-კავკასია-აზიის დამაკავშირებელი სატრანსპორტო დერეფნის ამოქმედებას. ამ მხრივ მეტად მნიშვნელოვანია, მაგალითად, ბაქო-თბილისი-ყარსის სარკინიგზო მაგისტრალის პროექტი, რომელიც გააერთიანებს აზერბაიჯანის, საქართველოსა და თურქეთის სარკინიგზო ხაზებს. ამ სატრანსპორტო დერეფნის ამოქმედებით შეიქმნა ერთიანი, გრანდიოზული სატრანსპორტო არეალი, სადაც საქართველოს მონაკვეთში განსაკუთრებული ადგილი შავი ზღვის პორტებს ფოთსა და ბათუმს უკავია. ანაკლიის პორტი, რომლის მშენებლო-

ბა ახლო მომავალში უნდა დაიწყოს კიდევ უფრო განამტკიცებს ევროპა-კავკასია-აზიის დამაკავშირებელი სატრანსპორტო დერეფნის მნიშვნელობას.

საქართველო 3000 წელზე მეტია აწარმოებს სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების მრავალფეროვან ასორტიმენტს უძველესი დღინით დაწყებული, მარცვლოვანი კულტურებისა და ხილის ადგილობრივი ჯიშებით დამთავრებული. საქართველოს სოფლის მეურნეობის სექტორი ბევრი პრობლემისა და გამოწვევის პირისპირ დგას – სწორედ ეს არის იმის მიზეზი, რომ 2005 წლიდან რეალური წარმოება საქართველოში 20%-ით შემცირდა, ნათესი ფართობი 43%-ით შემცირდა, ხოლო საშუალო წარმოებამ ერთ ჰექტარზე გაანგარიშებით იკლო. სოფლის მეურნეობას მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია მშპ-ში მისი წილის, წმინდა სავალუტო შემოსავლების, დასაქმებისა და სიღარიბის დაძლევის თვალსაზრისით. სოფლის მაცხოვრებელთა უმრავლესობისთვის სოფლის მეურნეობა შემოსავლის უმნიშვნელოვანესი წყაროა, სწორედ სოფლის მეურნეობაშია დასაქმებული მთელი სამუშაო ძალის 50%. მათი 95% მცირე მეწარმეები არიან.

ხორვატიასა და საქართველოს შორის დიპლომატიური ურთიერთობები დამყარდა 1993 წლის 1 თებერვალს. საქართველოსა და ხორვატიას შორის თანამშრომლობა დინამიურად ვითარდება. ხორვატია მხარს უჭერს საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას და ქვეყნის ინტეგრაციას ევროპულ და ევრო-ატლანტიკურ სტრუქტურებში. საქართველოსა და ხორვატიას შორის შეინიშნება პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული და საპარლამენტო ურთიერთობის განვითარების ტენდენცია.

განვიხილოთ საქართველოს და ხორვატიის პირითადი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლები.

ყურადღებას იმსახურებს ის ფაქტი რომ, საქართველოს მშპ – ში სოფლის მეურნეობის წილი – 8%-ს შეადგენს, მრეწველობის – 16%-ს და მომსახურების სფეროს – 76%-ს; ხოლო ხორვატიაში სოფლის მეურნეობის წილი – 5%-ს, მრეწველობის – 26%-ს და მომსახურების სფეროს – 69%-ს; განვიხილოთ ხორვატიისა და საქართველოს სოფლის მეურნეობის სფეროს ზოგადი მიმოხილვა.

ხორვატიაში სოფლის მეურნეობა განვითარებულია მთელი ქვეყნის მასშტაბით. ის სა-

³ ბარათაშვილი, ზარანდია, აბრალავა, რეგიონალიზმი: თეორია და პრაქტიკა.

⁴ ბარათაშვილი, ზარანდია, აბრალავა, რეგიონალიზმი: თეორია და პრაქტიკა.

ცხრილი 1 (მონაცემები აღებულია 2014 წ.)

	საქართველო ⁵	ხორვატია ⁶
ფართობი	69.7 კვ.კმ	56,594 კვ.კმ
მოსახლეობა	4.3 მლნ	4.281 მლნ
მთლიანი შიდა პროდუქტის მოცულობა	15,82 მილიარდი ა.შ.შ. დოლარი	60 მილიარდი ა.შ.შ. დოლარი
მთლიანი შიდა პროდუქტის მოცულობა ერთ სულ მოსახლეზე	3,68 ათასი ა.შ.შ დოლარი	13,995 ათასი ა.შ.შ დოლარი
მთლიანი ეროვნული პროდუქტის მოცულობა	16.36 მილიარდი ა.შ.შ დოლარი	80.62 მილიარდი ა.შ.შ დოლარი
მთლიანი ეროვნული პროდუქტის მოცულობა ერთ სულ მოსახლეზე	3.66 ათასი ა.შ.შ დოლარი	18,3 ათასი ა.შ.შ დოლარი
ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლები(ბიუჯეტის მოცულობა)	8.049 მილიონი ლარი	22.3 მილიარდი ა.შ.შ. დოლარი
სოფლის მეურნეობაში გამოშვებული პროდუქციის მოცულობა	3579 მილიარდი ლარი	4,2 მლრდ ა.შ.შ დოლარი
სოფლის მეურნეობაში გამოშვებული პროდუქციის მოცულობა ერთ სულ მოსახლეზე	832 ლარი	981 ა.შ.შ დოლარი
სასოფლო სამეურნეო სავარგულების მოცულობა	2.85 მლნ ჰა	1.97 მილიონი ჰექტარი
სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულთა რაოდენობა	330 ათასი კაცი	513 680 ათასი კაცი
ექსპორტის მოცულობა	2861 მლნ ა.შ.შ დოლარი	12,360 მლრდ ა.შ.შ. დოლარი
იმპორტის მოცულობა	8596 მლნ ა.შ.შ. დოლარი	21,740 მლრდ ა.შ.შ. დოლარი
ინფლაცია	5.2%	-0.3%
უმუშევრობის დონე	12.4%	16.8%
სახელმწიფო ვალი (მშპ %)	32.2 %	66.3%
საჯარო დეფიციტი (მშპ %)	9,1%	-4.7%

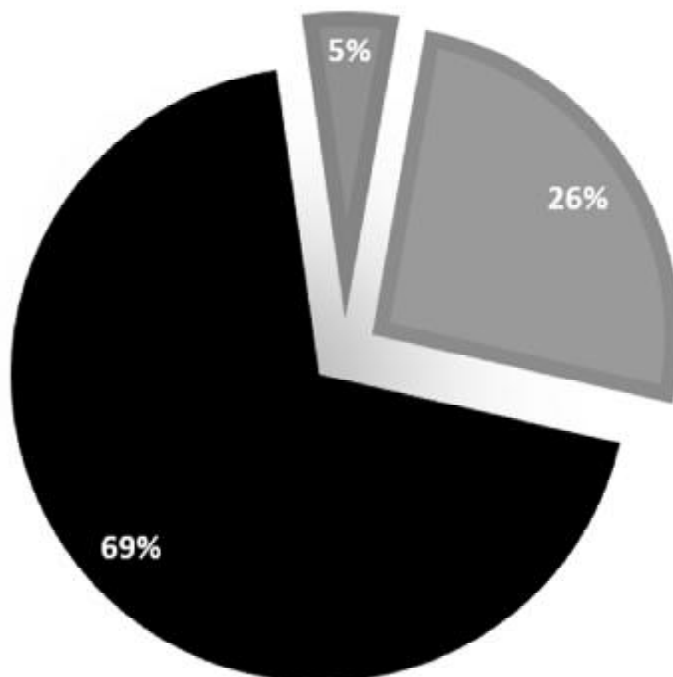
⁵ <http://www.geostat.ge> 3) <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2056.html>⁶ <https://www.gfmag.com/global-data/country-data/croatia-gdp-country-report>

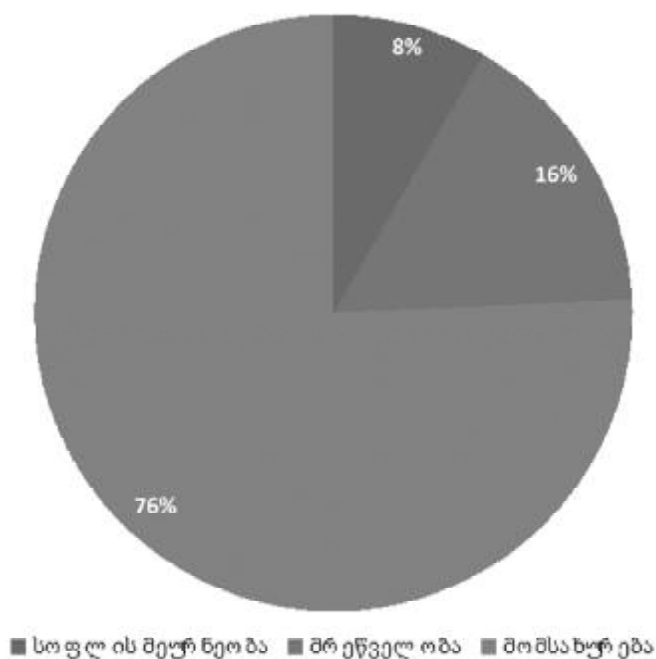
შედარებისათვის განვიხილოთ ხორვატიის⁷ და საქართველოს⁸ მშპ-ს სექტორული შემადგენლობა

ხორვატიის მშპ-ის სექტორული შემადგენლობა

■ სოფლის მეურნეობა ■ მრეწველობა ■ მომსახურება

საქართველოს მშპ-ის სექტორული შემადგენლობა

⁷ <http://www.tradingeconomics.com/croatia/gdp>

⁸ www.mof.gov.ge

სოფლო - სამეურნეო პროდუქციის წმინდა იმპორტიორი ქვეყანაა. ხორვატიას აქვს ხელსაყრელი აგროკლიმატური პირობები, რომელიც საშუალებას აძლევს სხვადასხვა სოფლის მეურნეობის პროდუქტი აწარმოოს. ხორვატიის ჩრდილოეთ ნაწილში დომინირებს ხორბლის, სიმინდის და მზესუმზირის ნათესები, ხოლო მეხილეობა და ზეთისხილის მეურნეობა პოპულარულია სანაპირო რეგიონში. რეგიონში, ყველაზე დიდი სასოფლო - სამეურნეო დანიშნულების მიწა კერძო საკუთრებაშია. მეურნეობის სტრუქტურა ძირითადად მცირე საოჯახო მეურნეობებზე მოდის, რომელიც ძირითადად აწარმოებს საკუთარი საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად საკმარის პროდუქციას. მათი წილი წარმოების ბაზარზე ძალიან დაბალია. ხორვატიაში სულ 190 ათასი ფერმერი რეგისტრირებულია, აქედან 63% - ს სამი ჰექტარზე ნაკლები მიწის ნაკვეთი გააჩნია. საშუალო და მსხვილი ფერმერები ფლობს 32% სასოფლო - სამეურნეო მიწის ნაკვეთს და მათი მნიშვნელობა ბაზარზე სულ უფრო და უფრო იზრდება ბოლო ათი წლის განმავლობაში. უახლესი ტექნოლოგიები და ვრცელ გლობალურ სამყაროში ხორვატიის ჩართულობა უფრო მეტად გაზრდის სასოფლო - სამეურნეო წარმოებას. 2006 - 2008 წლებში 559 ჰექტარზე საშუალოდ 3.1 მილიონი ტონა მარცვლეული იქნა წარმოებული. უკვე რამდენიმე წელია, ხორვატია უკვე მეტს აწარმოებს ხორბალს, ვიდრე ქვეყანას სჭირდება. 2006-2008 წლებში 250 ათასი სოიოსა და მზესუმზირის ზეთი იქნა წარმოებული, რომლის 80% შიდა მომხმარებლის დასაკმაყოფილებლად იქნა გამოყენებული, ხოლო 20% კი ექსპორტზე გავიდა. ხილი, ისევე როგორც უმეტეს ევროპულ ქვეყნებში, მნიშვნელოვანი წილი იმპორტირებულია. ღვინის წარმოების სფეროში ხორვატიას აქვს უძველესი ტრადიცია. უკვე ათეული წლებია, ღვინო მნიშვნელოვანი შემოსავლის წყაროა ფერმერებისთვის. შაქარი ხორვატიის ყველაზე მნიშვნელოვანი საექსპორტო პროდუქტია ბოლო ათი წლის განმავლობაში. ახალი ტექნოლოგიების დანერგვა აგრარულ სფეროში, ცხადყოფს ბოლო 6-7 წელი ამ სფეროში შთაბეჭდავ წარმატებას.

მესაქონლეობა ვრცელდება ხორვატის მთელ ტერიტორიაზე. რძისა და ხორცის წარმოება ქვეყანაში მეტად განვითარებულია. ბოლო მონაცემებით 52.483 რძის მეურნეობაა რეგისტრირებული. თევზჭერა სოფლის მეურნეობის შემოსავლის ერთ-ერთ ძირითად წყაროს წარმოად-

გენს, სადაც დაახლოებით 3500 კაცია დასაქმებული. კომერციული თევზჭერის შემოსავალი 2008 წელს შეადგინა 48.500 ტონა. რაც შეეხება სურსათის უვნებლობასა და სურსათის ხარისხს ხორვატიის კანონმდებლები მის მაღალ დონეზე აყვანისკენ იღვწიან, არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და საერთაშორისო სავაჭრო პარტნიორების დახმარებით. მოქალაქეები მოიხმარენ, უსაფრთხო და მაღალი ხარისხის, სათანადოდ შეფუთულ მოხმარების პროდუქტს. თანამედროვე ლაბორატორიები და ევექტიანი კონტროლი უზრუნველყოფს მომხმარებელთა უსაფრთხოებას. რეგიონში ხორვატიის სოფლის მეურნეობის სავაჭრო პოლიტიკა არის ყველაზე ინტენსიური და მისი მოცულობა 2001-2008 წლებში გასამმაგდა.⁹

2000 წელს, ხორვატია მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის წევრი გახდა, რომელმაც ხელი შეუწყო ვაჭრობის ზრდა. ამ ეტაპზე შეთანხმება თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ აქტიურად ხორციელდება 39 პარტნიორ ქვეყანაში. უკანასკნელი შვიდი წლის განმავლობაში, იმპორტი და ექსპორტი მნიშვნელოვნად გაიზარდა და შესაბამისად, სავაჭრო ბალანსი გასამმაგდა. ცნობილი ფაქტია, რომ ხორვატია არის ქვეყანა, რომელსაც ძალიან ძლიერი ტურისტული სექტორი აქვს, ამ სფეროდან წლიური შემოსავალი 7 მილიარდი ევრო, ხშირ შემთხვევაში მთავრობის მიერ სასაქონლო - სავაჭრო დეფიციტს ხმარდება.¹⁰

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სექტორი ბევრი პრობლემისა და გამოწვევის პირისპირ დგას - სწორედ ეს არის იმის მიზეზი, რომ 2005 წლიდან რეალური წარმოება საქართველოში 20%-ით შემცირდა, ნათესი ფართობი 43%-ით შემცირდა, ხოლო საშუალო წარმოებამ ერთ ჰექტარზე გაანგარიშებით იკლო. სოფლის მეურნეობას მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია მშპ-ში მისი წილის, წმინდა სავალუტო შემოსავლების, დასაქმებისა და სიღარიბის დაძლევის თვალსაზრისით. სოფლის მაცხოვრებელთა უმრავლესობისთვის სოფლის მეურნეობა შემოსავლის უმნიშვნელოვანესი წყაროა სწორედ სოფლის მეურნეობაშია დასაქმებული მთელი სამუშაო ძალის 50%. მათი 95% მცირე მეწარმეები არიან (თითოეულ ოჯახზე +/- 1.2 ჰექტარი მიწა და 2 ძროხა), ასე რომ, მათ მიერ წარმოებული პროდუქტია ძალზე მწირია. ქვეყანაში არსებული სიღარიბის მაღალი მაჩვენებლის ძირითადი მიზეზი ის არის, რომ ვერ მოხერხ-

⁹ https://www.b2match.eu/lameetscee/system/files/WS6_%20Igor_Crnkovic_LA_meets_CEE.pdf

¹⁰ https://www.b2match.eu/lameetscee/system/files/WS6_%20Igor_Crnkovic_LA_meets_CEE.pdf

და ქვეყნის სოფლის მეურნეობის სექტორის მოდერნიზება. ფერმერულ ორგანიზაციათა რაოდენობა ძალზე მცირეა, ასე რომ მათი უმრავლესობა ვერც მასშტაბზე ორიენტირებული ეკონომიკის უპირატესობით სარგებლობს და ვერც იმპორტიორებს უწევს კონკურენციას. ქვეყანა დიდწილად და მოკიდებული უცხოეთიდან იპორტზე (მაგ. 2010 წელს მოხმარებული ხორბლის 85% იმპორტირებული იყო). 2012 წლიდან საქართველოს ხელისუფლებამ არსებული პრობლემათა აღმოსაფხვრელად უკვე გადადგა მნიშვნელოვანი ნაბიჯები, ხელისუფლების მიერ ბოლო პერიოდში გატარებული აგრარული პოლიტიკა სწორედ მათ განვითარებასა და ხელშეწყობაზე არის ორიენტირებული. შედეგად შეიმჩნევა წარმატებები მაგრამ, ექსპერტთა უმრავლესობა მიიჩნევს რომ, საქართველოს მნიშვნელოვანი სასოფლო – სამეურნეო პოტენციალი გააჩნია და სახელმწიფოს მიერ ამ სფეროში გაწეული ხარჯებთან შედარებით შედეგები არა ადექვატურია. აგრარული სექტორის განვითარებისათვის გადაუჭრელი პრობლემები კვლავ მრავლად რჩება. გათვლები ადასტურებს რომ, შესაძლებელია დღევანდელი, მძიმე მდგომარეობაში მყოფი ფერმერული და აგროინდუსტრიული წარმოების ხუთჯერ გაზრდა. განვითარებული სოფლის მეურნეობა შეიძლება გადაიქცეს იმ ძრავად, რომელიც ბიძგს მისცემს ეკონომიკურ ზრდას და ინფლაციის შემცირებას (წარმოების ზრდის ხარჯზე). სოფლის მეურნეობის განვითარებას ძალზე დადებითი სოციალური შედეგებიც მოყვება. ამდენად, ამ სექტორის შემდგომი განვითარება სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია როგორც ქვეყნის უსაფრთხოების, ისე სტაბილურობისთვის.¹¹

როცა განვიხილეთ საქართველოსა და ხორვატიის ზოგადი დახასიათება, შევადარეთ მათი მაკროეკონომიკური მაჩვენებლები, ანალიზის განზოგადოების საფუძველზე, დავინახეთ რომ ხორვატია ეკონომიკური განვითარების დონით ბევრად მაღლა დგას ვიდრე საქართველო. საქართველოს ტერიტორიის ფართობი 69,7 კვ.კმ კილომეტრია, ხორვატიის კი, 56,594 კვ.კმ. ხორვატიისა და საქართველოს მოსახლეობის რაოდენობა თითქმის თანაბარია და 4,2 - 4,3 მლნ - მდე მერყეობს. საქართველოს მთლიანი შიდა პროდუქტის მოცულობა 15,82 მილიარდი აშშ დოლარია, ხორვატიის - 60 მილიარდი აშშ დოლარი. შესაბამისად მთლიანი შიდა პროდუქტის მოცულობა ერთ სულ მოსახლეზე საქართველოში –

3,68 ათასი აშშ დოლარია, ხოლო ხორვატიაში — 13, 995 ათასი აშშ დოლარი. ასევე საქართველოს მთლიანი ეროვნული პროდუქტის მოცულობა 16,36 მილიარდი აშშ დოლარია, ხორვატიის - 80,62 მილიარდი აშშ დოლარი. შესაბამისად მთლიანი ეროვნული პროდუქტის მოცულობა ერთ სულ მოსახლეზე საქართველოში – 3,66 ათასი აშშ დოლარი, ხოლო ხორვატიაში — 18,3 ათასი აშშ დოლარი. როგორც ვხედავთ ხორვატიის მშპ-სა და მეპ-ის, შესაბამისად მშპ-სა და მეპ-ის მოცულობა ერთ სულ მოსახლეზე ბევრად აღემატება საქართველოს იგივე მონაცემებს, მაშასადამე ნათელია, რომ ეკონომიკური განვითარებით საქართველო მნიშვნელოვნად ჩამორჩება ხორვატიას. საქართველოში გამოშვებული სოფლის მეურნეობის პროდუქციის მოცულობა 3579 მილიარდი ლარია, ხოლო სოფლის მეურნეობაში გამოშვებული პროდუქციის მოცულობა ერთ სულ მოსახლეზე 832 ლარი, მაშინ როდესაც ხორვატიაში, რომლის სასოფლო სამეურნეო სავარგულების მოცულობა ნაკლებიც კია ვიდრე საქართველოში, სოფლის მეურნეობაში გამოშვებული პროდუქციის მოცულობა 4200 მილიარდი აშშ დოლარია, ხოლო ერთ სულ მოსახლეზე 981 აშშ დოლარი, როგორც ვხედავთ, ხორვატიის ეს მაჩვენებლები მნიშვნელოვნად მეტია საქართველოს იმავე მაჩვენებლებზე.

საქართველოში ხორციელდება ევროპის სამეზობლოს პროგრამა სოფლისა და სოფლის მეურნეობის განვითარებისთვის, სოფლის მეურნეობის განვითარების მიდგომები ადგილობრივი თავისებურების გათვალისწინებას ეფუძნება და მიზნად ისახავს თემისა და თვითმმართველობის გაძლიერებასა და მხარდაჭერას, რათა მათ თავად შეძლონ განსაზღვრონ რეგიონის პრიორიტეტები და განახორციელონ ადგილობრივი განვითარების სტრატეგია. ევროკავშირი სამომავლოდ საქართველოს პირდება ხელი შეუწყოს რეგიონების თემებისა და თვითმმართველობის უკეთეს ჩართულობას ადგილობრივი განვითარების პროცესებში, დაეხმარება მათ უნარების გაუმჯობესებაში და ბიზნესის განვითარებაში, როგორც არის სოფლის მეურნეობა, ეკოტურიზმი ან დივერსიფიცირებული სასოფლო ბიზნესი. ეს ხელს შეუწყობს სოფლად დასაქმების პრობლემის გადაჭრას და სიღარიბის დაძლევას.

საბოლოოდ, ბუნებრივია, სოფლის მეურნეობის განვითარება ბიძგს მისცემს ზოგადად ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას და მას ძალზე

¹¹ https://www.b2match.eu/lameetscee/system/files/WS6_%20Igor_Crnkovic_LA_meets_CEE.pdf

დადებითი სოციალური შედეგებიც მოყვება. ამდენად, ამ სფეროს განვითარება ხელს შეუწყობს ქვეყნის შემდგომ ეკონომიკურ ზრდას, მის უსაფრთხოებას და სტაბილურობას.

საქართველომ, საბჭოთა იმპერიის სივრცეში წარმოშობილმა ქვეყანამ, ერთ-ერთმა პირველმა დაიწყო თავისი განსაკუთრებული ადგილის ძიება მსოფლიო ეკონომიკურ თანამეგობრობაში. მან წარმატებით განახორციელა საგარეო-ეკონომიკური რეფორმები და შევიდა ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციაში, უკან მოიტოვა უმეტესი ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკები. საქართველოს სტრატეგიულ და სავაჭრო ეკონომიკურ ინტერესებში შედის ევროკავშირთან ინტეგრაცია. საქართველოს ევროკავშირთან ინტეგრაცია ხელს შეუწყობს ქვეყნის სოციალურ – ეკონომიკურ განვითარებას. ევროკავშირთან

სავიზო რეჟიმის ლიბერალიზაციისა და თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულების სრულად ამოქმედების შემდეგ შესაძლებელი იქნება, რომ საქართველო ევროპულ სივრცეს ეკონომიკურად და პოლიტიკურად საბოლოოდ დაუახლოვდეს. ნამდვილი ეკონომიკური დამოუკიდებლობისა და მყარი განვითარებისაკენ მიმავალი მისი გზა მეტად რთულია, რაც დაკავშირებულია ბევრ არცთუ მთლად ეკონომიკური ხასიათის პრობლემასთან. მიუხედავად ამისა, საქართველო უკვე ევროკავშირისა და ევროატლანტიკურ ღირებულებებზე ორიენტირებულ ქვეყნად ჩამოყალიბდა, მსოფლიო ეკონომიკური სისტემის განუყოფელი ნაწილი გახდა. ვინაიდან საქართველოს ევროპული ორიენტაცია შეუქცევადია, ევროპული მოდელის დამკვიდრება უნდა გახდეს ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის ორიენტირი.

INTEGRATION OF GEORGIA WITH EUROPEAN UNION: COMPARATIVE ANALYSIS OF KEY MACROECONOMIC CHARACTERISTICS OF CROATIA AND GEORGIA

JANDRI ZARANDIA

Assoc. prof. of Sokhumi State University

E-mail: jandri-zarandia@mail.ru

S U M M A R Y

Intensification of economic integration processes is the main characteristic feature of modern world civilization development. Georgia attempts to actively join the EU integration process to secure development of the country's economy. We provide comparative analysis of the key macroeconomic indices of Georgia and Croatia within this process. Though in Croatia the area of arable lands is less than in Georgia, Croatia's agriculture output is much higher than Georgia's one. In addition, the area of these two countries and their populations are almost equal, while economic development level in Croatia is much higher. Croatia has achieved significant economic growth after gaining full independence and EU integration.

Through generalization of the analysis of key macroeconomic characteristics of Georgia and Croatia we have concluded that after liberalization of visa regime with the European Union and full effectiveness of free trade agreement Georgia will be able to approach European area in economic and political respects. Its way to actual economic independence and sustainable development is indeed very hard and this is associated with numerous not quite economic problems. Nevertheless, Georgia has already formed as a country oriented towards EU and NATO values. As Georgia's European orientation is irreversible, introduction of the European model should become the target point of the country's economic growth.